

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
CAPTOLAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A székely-ügy — és egyebek.

— Teendők vármegyénk s általában a
székelység állapotának javítása körül. —

Irta: **Gálffy Ignác.**

Ha az újabb népszámlálás adatait megfigyeljük, azt kell megállapítanunk, hogy vármegyénk, amely a Királyhágón inneni rész legmagyarabb vármegyéje szaporodási arányával nem mutat oly kedvező helyzetet, a melyet el kellene érni magyar nemzeti szempontból.

Jól tudom, hogy az udvarhelymegyei lakosság népfölöslege befelé nyomul az ország belsejébe. Jelentős számot ad az intelligencia ama részéhez is, a mely mint székely megjelenik az ország különböző részeiben, azokhoz a munkásokhoz is, akik Hunyadvármegye, Kolozsvár, Marosvásárhely, Budapest városaiban munkát keresnek és találnak is; azokhoz, akik a Máv. vonalain teljesítenek jelentős szolgálatot. Ezek a kiszivárgó elemek nagy hivatást teljesítenek ugyanis, mint a nemzeti munka gyarapítói, úgyis, mint a magyar faj erősítői.

Tehát az elszivárgó elemek eme része nem vesz el a magyar nemzet, a magyar nemzeti érdek számára, de van a kivándorló elemből olyan is, amelynek hasznát nem vesszük. Amely elkallódik Románia mezein és Amerika földjének gyomrában.

Ezen kívül azt a kérdést is fel lehetne vetni, hogy az itthon maradt nép vajjon diadalmasan állja-e meg azt a helyet, a hova mint Budvár őrszemét az ősök és a nemzeti elhivatás állította?

Vajjon azokban a mozzanatokban, a melyekben az erdélyi faj nép között folyó gazdasági, közmívelődési s hogy úgy mondjam hatalmi harc folyása látszik egyenlően, vagy jobban áll-e a harcoló ellenségénél s vajjon azokkal nem lehetne-e a küzdelmet részben egyenirányúvá és barátságos együttműködéssé tenni?

Ezek a kérdések nem hagynak nyugodni, lássuk tehát a lustrálást!

Szaporodási viszonyok 100-ban

	1890—1910,	1869—910.
Udvarhelyvm.	13664 „ 12.4	17.7
Csikvmegye	31421 „ 27.5	35.8
Háromszékvm.	17791 „ 14.4	17.7
Kolozsvár	22851 „ 60.1	128.3
M. Vásárhely	9890 „ 63.3	96.1
Maros-Torda	30719 „ 18.8	27.2
M. tvhatóságok	126336 „ 22.1	31.5
A.-fehérm.	26408 „ 13.5	17.4
B.-Naszód	21719 „ 20.5	32.7
Brassómegye	11742 „ 13.2	21.8
Fogarasmegye	6349 „ 7.1	9.5
Hunyadm.	71256 „ 26.5	32.1
K.-Küküllő	14758 „ 14.6	16.9
Kolozsmegye	36489 „ 19.3	27.2
N.-Küküllővm.	12891 „ 9.5	
Szeben	24537 „ 16.1	21.6
Sz.-Doboka	34176 „ 15.7	19.6
T.-Aranyos	23771 „ 15.8	26.5
Erdély	410432 „ 18.1	24.4

Ezekből általában megállapíthatjuk, hogy a magyar többségű törvényhatóságok szaporodása az alkotmány helyreállítása óta 31.5 százalékos, az összes erdélyi tvhatóságoké 24.4 százalékos. Tehát a régi székely székek és Kolozsvár gyarapodása jóval felül mulja a régi u. n. vármegyei és királytörvényhatóságok szaporodását.

És ha most felemlítjük azt a körülményt, hogy a nem magyar törvényhatóságokban a magyar elem mindenütt jobban szaporodott, mint a többi elem, világosan látszik, hogy most már az erdélyi részek magyarsága okvetlen magasabb arányszámot fog feltüntetni, mint az 1900-ban volt.

Ehhez hozzá kell venni azt a körülményt, hogy a nem magyar többségű törvényhatóságokban a magyar elem tényleges szaporodása nagyobb, mint a természetes szaporodás, ennél fogva, mivel ennek a többletnek nagyobb része székely, ezt a többletet is a székelység javára kell írni.

Ebből azt az örömdetes végkövetkeztetést kell levonnunk, hogy a székelység e természetes és tényleges szaporodása a többi elemhez viszonyítva elég kedvező s mivel a nem magyar elemek gyarapodása általában kedvezőtlen, a természetes szaporodás lassankint visszahódítja az elvesztett területeken is a magyarság pozícióját.

De maga a népszaporodás nem elég és gazdasági, közegészségi viszonyaink javítása nélkül ez a javulás nem állandó, közmívelődési felsőbbiségünk nélkül el sem képzelhető.

Ámde, ha akár a gazdasági, akár a ipari fejlődést tekintjük, nincs senki közöttünk, aki a székelység ebbeli fejlődését a százszokéval szemben kielégítőnek mondaná, épen úgy, sőt sokkal nagyobb mértékben el kell ismernünk a közmívelődési és közegészségi viszonyok tekintetében is a németajkuak elsőbbségét.

Törekednünk kell őket ezekben utólagolni és velők, ha csak lehet párhuzamosan együtt működni.

A mi érdekeink nem ellentétesek. Mi nem akarunk semmiféle népfajt megsemmisíteni. A litterátus felfogás az, hogy mi a magunk minden oldalú mívelődését akarjuk előmozdítani, fajunk érdekeit minden támadás ellen megvédelmezni s mivel a többi tényezők ugyanis a mi javunkra működnek, az idők folyamán a fejlődés a magyar faj javára döntelmindent, hiszen a szaporodási arányok 10 évről 10 évre 2—3 percenttel emelik a magyar faj többségét, miért lennének hát türelmellenek?

A németiséggel már a honfoglalás előtti időből szövetségi viszonyt tartottunk fenn és most is csak hasznos, hogy jó barátságban éljünk. Megsemmisülésük érdekeinkre e házában nem kívánatos és nem is előnyös.

A külföldi forgalommal ők kötnek minket össze és fajbeli tulajdonságaik kiegészítik a magyar faj némely fogyatkozását. Az ipari, kereskedelmi életben igen hasznos tényezők voltak és most is azok. (Folyt. köv.)

A politikai helyzetről.

A magyar képviselőház már régebben megszavazta az 1912. évi költségvetés keretében a közözügyi kiadásokat. Most tehát Bécsben csak részletfizetést engedélyezett a delegáció azokból. Törvényeink szerint előbb a delegációnak kellene működnie és azután az országgyűlésnek, mivel így a láb kormányozta a fejet.

Azonban nálunk mostanában ilyesmi előfordult. Mióta a kormány egy blattira: a véderőtörvényjavaslat minden áron való keresztül vitelére tette fel életét, sok furcsaság történt.

Vasárnap a munkapárt elbucszattatta Khuen-Héderváry gróf miniszterelnököt és ugyanezenkor üdözölte Lukács László új miniszterelnököt. Előbbi Plósz Sándor paréntálta, Lukácsot pedig Láng Lajos köszöntötte. A munkapárt tehát sirt és örvendett is majdnem egyszerre.

Lukács László erdélyi ember, nagyenyedi képviselő. A mi viszonyinkat ismeri. Ebből a szempontból szívesen látjuk a miniszterelnöki méltóságban. De az a kijelentése, hogy: „kész vagyok minden rendelkezésemre álló eszközt igénybe venni”, az ellenzéki pártoknál visszatetszéssel találkozott. Habár ezt Kossuth és Justh előtt igyekezett kimagyarázni s azt egyenesen a békés irányzatra vonatkoztatta, nyom nélkül nem maradt. A bizalmat nem szilárdítja. Az okos orvos előbb a baj okát hártja el és azután gyógyítja a bajt. A politikában megfordítva csinálják. Háborúra készülnek és békét csinálnak. Lehet, hogy így lesz, de lehet más-kép is.

Hétfőn és kedden a képviselőházban Lukács miniszterelnök multkori beköszöntőjét tárgyalták. Tehát most van a „Fogadj Isten”. Apponyi Albert gróf a Kossuth-párt, Bakonyi Samu a Justh-párt, Zichy Aladár gróf a néppárt és Egry Béla a partonkivüli függetlenségek részéről fejezte ki nézeteit. Holló Lajos kijelentette ismételtén, hogy az ellenzék bármely percben megszavazza a miniszterelnök által sürgősné jelzett összes törvényjavaslatokat, így különösen a tisztviselők részéről annyira égetően szükséges fizetésrendezéseket, csak tessék minél előbb beterjeszteni.

Küzdelem a létért.

II.

Mester Petőfi

Gyöngé az én tollam Petőfiről írni, a dalok királyáról. Csak egy szegény székely fiút veszek rá, a kinek buzgó vérü apja a keresztségben Petőfi nevet adatott Csiszér bácsival Parajdon.

Ez idő tájban hozta volt lázba valami szélhámos a magyarságot azon híreszteléssel, hogy Petőfi nem esett el a segesvári

csalában, mert ő vele dolgozott a szibériai olombányákban, s így még életben van.

A Petőfi nevet fiára ruházott székhely atyáinkia azonban nem sokáig gyönyörködhetett szépen fejlődő magzatában, idő előtt átköltözött egy másik — a hívők szerint — boldogabb hazába.

A szegény özvegyet még az ág is huzza. Mesterné asszonynak megnehezült sorsa. Örömmel fogadta a hírt, hogy két ügyes fiu, ha cipésmesterséget akar tanulni, bármely órában indulhat Miskolcra, 10 forint utiköltséget is kapnak azonnal. Így került Mester Petőfi és Ambrus Károly Világi Károly cipész üzletébe. (Ma már a műhely elnevezés sértő, tehát üzletet kell írnom.)

Világi uram már telerakott egy nagy szekrényt kis gyermekcipővel, annyit gyártott a két székhelyi fiu 3 hónap alatt s nem akarta elhinni nekem, hogy e két fiut nem „szüsteráj“-ból kerítettem számára, a hol legalább is félesztendeig már dolgoztak.

Károlynak azonban egyszer csak eszébe jutott a parajdi havas, a csilingelő marhák, a pásztortűz, a tűz körül mesélők, s köleső-kért 10 krajcárral a zsebében bucsut vett a kapufelfától. Ijedve szaladt hozzám Petőfi jelenteni, hogy Károly megszökött.

— Majd csak visszahozzák a zöldtollasok mielőtt még Debricenig érne azzal a 10 krajcárral. Azonnal sürgönyözök Szerecsre és Mezőkövesdre is, mert csakis e két ut valamelyikén indult el a vasuti sínek mentén. Legyen csak nyugton Világi ur, mond meg.

Igy biztattam, tudván azt, hogy kevéssel azelőtt szintén a parajdi fiut Nyíregyházán lefűlelték.

Másnap estefelé Károly már otthon volt. Nem Parajdon, Miskolcon.

A nagy melegben csak Emődig ballaghatott, a vasuti talpfákon nagyokat lépve, s hamar kifáradva.

Fogadó és errevaló költség hiányában a vasuti őrháznál kért éjjeli szállást. Az ór adott is neki, de csak tehene mellett az istállóban.

Vacsorával azonban nem kímálta meg.

A Patzauer Samu kenyeres boltjai messze maradtak, Miskolcon. Az a 10 krajcár, ha rágható volna is, nem csillapítaná éhségét.

Hasztalan tűnődött egész éjen át, kedvezőbb utazásra módot nem talált.

Még nem adott volt ekkor utmutatást egy aranyos-szentmihályi fiu, hogy mint koldusvezető is haza juthat négy-öt hét alatt csalogatva a vak koldust, hogy Erdély felé igyekezzenek.

Ott könnyőretelesebb a nép, míg Kolozsvár végén megugrott előle, ismervén a távolságot, hogy a zsebében levő kenyérrajjal is hazajuthat. Csendőrkíséret nélkül is visszatalált Károly Miskolcra s felfogadta, hogy ha visszafogadják, többé nem szökik el.

De mintha tudta volna a rossz irányú közmondást: „ember teszen fogadást, eb a ki megtartja“, magával csalta Petőfit is. Lenéztek egy térképről az egyenes utat, s a Tiszán kompon átkelven, mintha csak a szomszéd községben lenne valami ügyük, faluról-falura (kerülven az utba eső városokat a hatósági közegek esetleges kíváncsisága miatt) két hét alatt Parajdig értek. Volt-e uti költségük? Hogyan utaztak? Sohasem árulták el...

A rákövetkező nyáron a Flepsz kocsián pillantottam meg Petőfit. Mint kocsis gyakran lejárt Szovátára.

— Hát te fiam, mit gondolsz? Jobb jövőt biztosíthatsz magadnak a kocsisággal, mintha ipart tanulnál s mint önálló iparos függetlenül élnél, mint magad ura. Menj vissza Miskolcra, 17 éves már elmúltál, de a sorozásig még kitanulhatsz a mesterséget. Elhelyezlek 3 évre asztalos műhelybe. Sza-

bad vasuti jegyet is keritek, s így kimehetsz, szóltam hozzá.

— Hát biz' én megis bántam, hogy hallgattam Károlyra. Szegyenlem is, hogy szökött suszternek cufolnak, de hát Károly elbolondított. Miért üljünk itt idegen földön a kapta mellett, mikor jobb otthon a havasi szabad levegőn? Mind ezt duruzsolta a fülemben.

Oh te kedves szülőföld, mily nagy a te vonzóerőd! Az a táj, hol születünk, gyermek játékaikat üztük.

Azok az élethajnalán megismert alakok, játszótársak mind, mind feledhetetlenül bevéődtek s bár hová vezessen a sors, szívünkben és agyunkban ott állanak előttünk. Vágyat érzünk újra látni akár a bércek között, akár a rónán láttuk meg a napot először...

Az alföldi magyar nép dalában is ott van: „Ki a Tisza vizet issza, vágják annak szíve vissza“... (Vége köv.)

GAGYI SAMU.

Székhely iparfejlesztés.

Irta: László Gyula.

Ez a kérdés ismét tanácskozás tárgyát képezi. Ezúttal a székhelyi társaságokból indított kezdeményezés és a közgazdasági tényezők részéről megismételt szorgalmazás folytán maga a kereskedelemügyi miniszter tűzte napirendre. Az újjászervezett és hosszas stagnálás után újból mozgásba hozott iparfejlesztő bizottságnak elrendelte a miniszter, hogy saját területük ipari viszonyaira és ipari szükségére nézve az anyagot gyűjtsék össze, hogy az összes székhelyi iparfejlesztő bizottságok az iparkamarával együtt alakítsanak közös bizottságot, jussanak egyöntetű megállapodásra s a kívánásokat és javaslatokat közös fölterjesztésbe foglalva, juttassák a miniszterhez.

Ez előzetes munkát követné az országos hitelszövetkezet ismételt helyszíni tanulmányozása, újabb javaslatoknak ismételt mérlegelése és föltéve, hogy a jelenlegi kormány meg kormány marad s föltéve, hogy a közérdeklődés készsége nem fog elaludni, hát kezdődni fog valamelyes aktív cselekvésben való „kísérletezés“.

Ezt a történetet ismerjük. A vége idáig mindig csalódás volt. Ettől a csalódástól féltjük az ügyet, féltjük különösen most, a mikor azt a bizonyos „tizenkettedik órát“ túléltük. Amikor még egy csalódás már helyrehozhatatlan következményekkel járhat. A dolog úgy áll, hogy odafont, Budapesten tudnak arról, hogy idelent a Székhelyföldön gazdasági bajok vannak, vállalják is a segítség kötelezettségét, de mert a multban gyakran megcsalódtak, óvatosan keresik és meghányják-vetik a módokat. Másutt kipróbált és bevált eljárás szolgál e tekintetben irányadón s miután az anyagi kérdés is az államháztartás szempontjából a legkedvezőbb formában megállapított, akkor következik az „elvi szempontok“-kal körülbogarozott munka.

Idelent aztán véletlen dolga, hogyha valam sikerül. Rendesen kisül, hogy a jól megtanulmányozott s a többszörösen megtanácskozott kérdés megoldásának útjába kiszámíthatatlan és egyben bántó akadályok kerülnek. Az „idegen“-t meglepi, hogy a székhelyi nép nem hálás a segítő kézzel szemben, nem keresi, hanem inkább elhárítja magától az „állam“ támogatását. Fontoskodó és bizalmatlan; nem áll kötélnék. Az idegen e jelenségekből a való, a bensőbb okok után való kutatás nélkül megállapítja a maga kedvezőtlen véleményét és tovább viszi, föl azokig a körökig, ahol a népek sorsa felett döntenek. S majd itt, majd amott elhangzik a kegyetlenül igazságtalan kritika, hogy a „székhelyi sorsára kell hagyni, nem érdemes vele foglalkozni“.

Hogy ezek dacára mégis történnek egymásután ismételt kísérleti kezdeményezések, az a jobb érzéseknek lelkiismereti ösztönében leli magyarázatát. Talán tudják is, hogy a most kezdődő akciónak sem lesz meg a várakozást kielégítő eredménye, mégis elpróbálják más módokat mellett a mentés munkáját. Mert valójuk, hogy az össze-vissza fölhányorgatott hibák mellett is a székhely nemzetpolitikai értelemben igen értékes faj s a keleti határon való megerősítése országos érdeket képez.

De hogy a dologra térjek, nem hallgathatom el a legfőbb okot, amely az elkedvetlenedésig és a meghasonlásig fokozta az alapítókat. Messze, nagyon messze esünk Budapesttől. E a mi bajunk. Más világ van odafont és attól egészen elütő más világ van idelent. A meg nem értésnek és a mindkét részen támadó bosszantó csalódásoknak ez az alapja.

A székhely fel az államtól, amelynek nevében edőt szednek, büntetnek, amelynek törvényei alapján tagosítottak, arányosítottak, legelőket, erdőket letiltottak, amelynek egyébiránt üdvösnek ismert ténykedése ide-ent viassz állapotokat teremtett és ami ez előtt nálunk — a Székhelyföldön ismeretlen volt, néptömegeket proletár sorsba taszított. Ennek a félelemnek az eloszlatásával kell először megküzdeni közvetlen érintkezéssel, hogy a népházi ipari fejlődése meginduljon. A közvetlenség hatásának bizonyítására elmondok pár példát.

(Folyt. köv.)

Való-e a tagosítás — Etédnek !?

— A II. válaszhoz. —

Gagy Samu tévesen gyanúsít az „Egy gazda“ aláírási cikkely írójának és támad Egyetemlegesen Bálinth Zoltánnal azt állítja: nem való a tagosítás Etédnek. Olyan argumentumokkal indokolja, különösen Bálinth Zoltán, amelyet gyakorlati gazda ma Európában senki el nem hiszen. Elhiszik azok, kiknek a kérdéshez csak annyi a felfogásuk, mint ama nőnek, ki a szívérvány alatt siet keresztül futni, hogy ferfiúvá váljék!

Ohajtandó volna, hogy szakértő kis- és nagyobb gazdák szavával igazolnák állításuk elfogadhatóságát, nem pedig népszerűség-kereséssel, meggyőződésük ellenére. És győzzenek meg gyakorlatilag minden szakértett gazdát arról, hogy a tagosítás minden kis- és középbirtokosnak káros! Én beigazolom, hogy igen is célszerű és hasznos és szent meggyőződésből azt is, hogy Etéden a legnagyobb és harciasan ellenző is, midőn pár évig tagbirtokát okszerűleg mivel, összetett kezekkel fogja áldani annak kezdeményezőjét, mint ez már mindenütt megtörtént.

Azt állítja Gagy Samu ur, hogy Etéden én egyedül akarom a tagosítást. Ez nem áll. Volt idő, mikor Simon Lajos kérte s épen én visszakértem. Azt is higgye el, hogy sem én, sem senki egyedül nem vitetheti keresztül, ha nincs Etéd határán kétezer hold földje, amelyet a törvény megkíván. Bálinth Zoltán virágzó legelőről beszél. Hát ez légből kapott állítás. Etéden egy gazda sem engedi ökrét s jórafelldő tulkát a legelőre. Istállón tartja, mert különben elpusztul azon a virágzó legelőn. Megszűnt a virágzó legelő Etéden akkor, mikor a két határt háromra változtatták és a közerdőt felosztották. Azt is kovácsolja, hogy a tagosított birtokon még több lopás, elszántás és kaszálás lesz, mint a szétszórt birtokon. Ezt még a félhülye gyermek sem hiszi el, mert minden gazda egy drb birtokát képesebb őrizni, mint egy nagyhatárban szétszórt 30—40 darabot. S neveléségesen kimondja, hogy a fáradt derék-

nak, a munkás deréknek még jót teszen, ha egyik földről a másikra megyen, mintha ott letelepedik és ismét dolgozik. S még tovább kimondja, hogy ha nincs a gazdának munkása, ez jó jell! Látszik e szavaiból, hogy nem gazdálkodó, mert vajjon ha az volna és pénzért sem kapna munkást; a szántó a parlagon, a tengerije kapálatlan, a füve kaszálatlan maradna, jó jellek minősítené-e?

Azt is nagy hanggal állította, hogy a tagosítás 20 évre úgy is megszűnik. Meg annak a tagja, a ki csak 20 évig él és 20 év alatt 5—6 gyermeke lesz és elosztják. De a ki 60—70 évig él, a tagja egy marad, sőt ha az osztó felek közül minden testvér elhal, akkor is egy tagba a többinek örökségében marad. Ha pedig 50 év alatt kiváncsinos a tagosítás, az nem káros, mert egy évi tagosított birtok kifizet, a mit a törvény 8 év alatt kőrfizetni a tagosítási költségében.

Azt is állította Bálinth Z., hogy a földet, ha minden évben szántják, felpuhul és nem terem. Szükség, hogy a csorda tapodja, mert másképp buza nem lesz rajta. Milyen valótlan ez! Hát a nagyobb gazdaságokban, miért tartanak porhanyító ekét? Hiszen több kertben a csorda nem jár, mégis miért terem?

Ezzel szemben bekeríték a nyomásban egy hold földet az idén, hogy a csorda ne tapossa, s ősszel bevetem búzával, hogy lássa meg Bálinth Z., hogy lesz buza, ha a csorda nem is tapossa.

Nem nagyon borsódzik a háta minden etédi embernek. Csak az ellentétesekkel szemben mástól várják, hogy kikaparja a gesztenyét. S ha vannak is, lesznek is izgatók és felizgatottak, az mindenhol lehet. De az értelmes ember nem veszi tekintetben. Meg a felizgatottak is ohajtják a tagosítást, mert a földjük mellett levő földet, ha eladó, kétszeres áron vásárolják meg, hogy tagosították a birtokuk, vagyis egy helyen nagyobb darab földjük legyen.

Az említett állítású cikkekre az értelmes, szakképzett gazdák nevetnek, nem hogy válaszoljanak is, mint én és az „Egy gazda”. Magam sem fogtam volna pennát gyenge írói tehetséggel, de védekezni kellett a rám célzó ütésért a „Székely-Udvarhely” 22., 23., 24. és 32. számaiban megjelent cikkekre, a melyek szerzőit kérem, szolgáljanak a közjóért és hasznosért s az Isten csak úgy áldja meg.

Etéd, 1912. május 4.

GAGYI LAJOS.

HIREK.

— **A székely-ügy és egyebek** címmel igen komoly, értékes és figyelemre méltó cikket közlünk a „Székely-Udvarhely” első helyén Gálffy Ignác székely atyánkfia, a miskolci felső kereskedelmi iskola tudós igazgatója tollából. Meleg szeretettel, honfiúi aggódással csüng szülőföldje boldogulásán. Örömmel adjuk közre nagybecsű dolgozatát. Vajha ez példaadásul szolgálja igen sok derék távol-levőnek arra, hogy időnkint ők is szülőföldjükről megemlékezzenek. Az igazi székely — bármint jó sorsban legyen — szülőtte földjétől egészen elszakadni nem szokott. Mi azonban majdnem úgy vagyunk a három középiskolánkból évtizedek óta kibocsátott rajokkal, mint az édes anya halálatlan gyermekeivel; öregségére idegenek gyámolítására szorul. Nem akarunk általánosítani Nagy tisztelet a kevés kivételnek. Azonban más erővel, más buzgalommal, más érdeklődéssel kellene a Székelyföld fiainak e hazarész boldogulásán működniök. Ebben találjuk elsőrendű okát annak, hogy vármegyénk előre haladni nem tud és az egész országban mi vagyunk leghátul vasuti közlekedés szempontjából s egyéb tekintetben is... Most ismét közelget a rajkibocsátás ideje. Lelkes ifjuságunk tegyen fogadalmat, hogy a székely anyaváros érdekeit mindenkor szívén viselendi és a tíz éves találkózón ki-ki ez irányú tevékenységéről társai s tanárai előtt beszámol...

— **Új főispán Udvarhelyvármegyében.** Ha a szállongó híreknek hinni, lehet, akkor Udvarhelyvármegye élére közelebről új főispán kerül. E szerint id. Haller János gróf, aki Karlsbadban gyógykezelte magát, a főispáni állásról tényleg lemondott és helyébe Kállay Tamás, az udvarhely vidéki vá-

lasztókerület mostani orsz. képviselője, vagy pedig Széll József Fogaraszvármegye főispánja lenne kiszemelve.

— **Székely iparfejlesztés...** Erre is azt lehetne mondani: jöjjön el a te országod! Igen, mert ez a kérdés, ez a nagyfotosságu életbiztosíték, évtizedek óta csak jámbor ohajtás. Most ismét felszínre került. Beöthy László kereskedelemügyi miniszter tűzte napirendre az újjászervezeti iparfejlesztő bizottságok ébresztgetésével. Csak aztán ridég előnyöket biztosító kormánypolitika ne lenne, hanem tényleg magáért az ügyért történne a mozgalom! Mert addig, amíg a kormány bizalmasai elfogultak, ellenvélemények meghallgatása, tisztító tüze nélkül állítják össze az iparfejlesztő bizottságokat és egyoldalú politikai bélyeget nyomnak a közérdekű ügyek intézésére, biztos előhaladást, eredményt nem várhatunk. De majd ezekről más alkalommal szélünk. Most László Gyula, a székely iparkamara nagytevékenységű titkárnak „Székely iparfejlesztés” cím alatt a „Marosvásárhelyi Székely Társaság kiadványa”-ként megjelent nagyérdekű dolgozatára irányítjuk a figyelmet. Igen, mert a székely iparfejlesztésnek a „Székely-Udvarhely” eddig is állandóan ügybuzgó támogatója volt. Lapunk hasábjain nagyon sok értékes cikk látott napvilágot új eszmékről és a meglevők erősítésére. Ezúttal is közöljük László Gyula kamarai titkár füzetének tartalmát, hogy ez irányeszmék felett olvasóink gondolkozzanak és azokhoz szólhassanak.

— **A köztársasági párt,** mely eddig Dr. Nagy György vezetésével Hódmezővásárhelyen és vidékén toborzott híveket, mozgalmát országossá akarja tenni s e célból Budapesten alakuló közgyűlést kíván tartani. Boda Dezső főkapitány azonban az alakulás ellen állást foglalt, a bejelentést nem vette tudomásul sőt a tervezett gyűlés megtartását is befiltotta a következő indoklással: A bejelentett gyűlés a köztársasági párt, tehát egy olyan szervezet megalakítására irányul, melynek kitűzött és nyíltan bevallott célja a köztársasági eszmék terjesztése. Ezen eszmék terjesztése pedig *végeleményében* az alkotmányos államformának, az alkotmány egyes intézményeinek megtámadására, tehát az 1878. évi V. t.-e. 173. szakasza által tilalmazott büncselekményre vezetne. Miután pedig a rendőrhatalomnak az a hivatása és kötelessége, hogy a büncselekmények elkövetését a rendelkezésre álló törvényes eszközökkel megelőzze, megakadályozza, a bejelentett gyűlést tudomásul nem vehetem. Erről Korniczky Dezső urat és társait azzal értesitem, hogy ezen véghatározat 15 napon belül a Belügyminiszter Urhoz fölebbezhető. Budapest, 1912. május 4. Boda Dezső s. k. főkapitány.

— **Dr. Puskás Béla** székelykereszturi közjegyző — mint lapunkat értesíti — közjegyzői működését Székelykeresztúron megkezdette.

— **A vakok műsoros estélye.** A vakok kolozsvári országos nevelő és tanintézete Székelyudvarhelyt, e hó 12-én (vasárnap) a vármegyeház dísztermében a vakok nevelés- és oktatásügyéről ismertető műsoros estélyt tart, amelyen több vak növendékével a gyakorlati tanítást és eredményeit is bemutatja. A műsor 11 igen érdekes pontból áll. Megnyitó beszédet Pál István apát-kanonok, főesperes tart. Közben pedig Zsigmond F. képzőintézeti tanár énekel Novák Ernő zenetanár harmonium-kíséretével. A vakokról Schamen Péter igazgató felolvasást tart s a többi pontokat a vakok énekei, szavalata, írása, olvasása, számolása stb. tölti be. Az estély kezdete 8 órakor, a tanuló-ifjuságnak pedig d. u. 4 órakor külön előadása lesz. Ajánljuk a nagyközönség jó érzésű pártfogásába.

— **Méhészeti tanfolyam Székelykeresztúron.** Tanítók és lelkészek részére a székelykeresztúri állami tanítóképző intézetnél folyó évi július 4—21 és július 25-től augusztus 11-ig 35—35 hallgatónak két méhészeti tanfolyamot rendeznek. Ingyen elszállásolás, étellemezés, valamint utiköltség is lesz. Pályázati kérvényeket a földmívelésügyi miniszterhez címezve, egy hónappal a tanfolyamok előtt kell benyújtani.

— **Ejjel az erdőn.** Mult számunkban említést tettünk arról a készülöben levő műkedvelői előadásról, mely e hó 12-ikére volt tervezve. Miután azonban e napon a vakok fognak rendkívül érdekes bemutatkozást tartani, erre való tekintetből a műkedvelői előadást június 2-ára elhalasztották. A próbákat tovább folytatják, de már az eddigi eredményekből is kitűnik, hogy közönségünknek valóban élvezetes estére lesz kilátása.

— **A képviselőválasztók névjegyzéke** e hó 5-ikétől kezdve az egyes központi választmányok székhelyén megtekinthető és 25-éig a felszólalások benyújthatók. Nézzén utána mindenki alkotmányos jogának, nehogy attól elessék.

— **Magyar Nemzeti Zarándoklat Lourdesba.** Nagy érdeklődés mellett folyik a jelentkezés e nagyszabású zarándoklathoz, milyen még Magyarországból nem indult soha. A tömörülésre a lourdesi kálváriahegyen a magyar hívek áldozatkészségéből emelendő X. stációnak fölszentelési ünnepélye nyújt alkalmat. A fölszentelést a magyar nemzeti zarándoklat jelentételeben es Schöepfer tarbesi püspök asszisztenciájával, a hercegprímás képviselőjében Kohl Medárd püspök fogja végezni. Minthogy a jelentkezési határidő május 10-ikére van megállapítva, a lelkivezető: Gaibl Sándor c. apát, kanonok Pozsony, Káptalan-utca 3., arra kéri az érdeklődőket, hogy ez időpontig küldjék be a jelentkezési lapokat, melyeket a jelentkezés sorrendjében fog beiktatni.

— **A teknő és egyebek.** Zetelakán az erdőszolga és erdőőr furcsa állapotba kerültek. Mult év október havában a két erdőszolga és az erdőőr által bünjelként lefoglalt 3 drb teknőből egyet Mihálykó István erdőszolga eltulajdonított. Viszont Simén Ferenc erdőőr is mult év nyarán a közbirtokosság csemetekertjében végzett munkánál 1 K 40 fillérrel többet vett fel, a Klein-céget pedig hamisított bérjegyzék alapján 7 K 70 fillérrel megkárósította. E vádak alapján a székelyudvarhelyi járásbíróság bünügyi osztályánál Dr. Gaál Ferenc járásbíró előbbi ellen lopás, utóbbi ellen pedig két rendbeli csalás miatt indította meg az eljárást. A minapi tárgyaláson a bizonyítás kiegészítését elrendelte. A peres felek elkeseredett ellenségek s így csak a későbbi eljárás folyamán derülhet ki a való igazság. Mindenesetre jellemző, hogy épen az erdők hivatott őreivel történt e kalamitás. Azokkal, kik el eddig oly sokakat bevádoltak. — Most — úgy látszik — ők kerültek sorra.

Szerkesztői üzenetek.

K. I. Sz. Az Ugron-család tagjait ősidők óta „Meltóságos” címen írja és szólítja a székelység. Ez a cím tényleg megilleti nemcsak származásuknál, hanem mindenkor előkelő vezérszerepet vivő állásuknál fogva is. Szíves kérdésére ez a mi nézetünk. B. levelének más része értelmében eljárunk és hiszszük, hogy azt teljes meglegedésére sikerül elintéznünk. Hazafias támogatását nehéz feladatainkban továbbra is kérjük. — **G. L. E.** Előjegyzésbe vettük. A lapot b. címére megindítottuk. — **G. D. B.** A kívánt számokat elküldöttük. Szóra sem érdemes. Székely testvéreinkről ha jót, dicséret írhatsz, akkor vagyunk boldogok. Viszont az sem a mi hibánk, hogy erre aránylag oly kevés az alkalomunk és az adott viszonyok között több a korholás, mint a dicséret. A becsületes közéleti működés méltó az elismerésre. Ebből pedig mi pártkérdést soha sem csináltunk. Szíves üdvözlét!

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságo felemlíteni szíveskedjék.

334—1912 végrhszám.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknek 1912. évi 1341. számú végzése következtében Dr. Valentisk Ferenc ügyvéd által képviselt „Agrár” társaság pénztárát, javára 240 K s j. r. erejéig 1912. évi március hó 30-ik napján fogatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felül foglalt és 2500 K becsült következő ingóságok, u. m. kocsik, szekér, lovak, há-
mok és bivalyok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelyudvarhelyi kir. járásbíró 1912. évi V. 167/2 számú végzése folytán 240 K. r. tőkekövetelés ennek 1912. évi jan. hó 5-ik napjától járó 6 százalékos kamatai, egy harmad százalékos váltódíj és eddig összesen 82 K 66 f bíróilag már megállapított költségek erejéig Tibód községben a helyszínen leendő megtartására 1912. évi május hó 13-ik napjának délutáni 4 órája határidőül kitűzik és ahhoz venni szándékozók ezen-
nel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107 és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérők szükkéig eseténi becsáron alul is el fognak adni.

Amenyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. értelmében ezek javára s elrendelhetik.

Kelt Székelyudvarhely 1912. évi április hó 27-én.

NAGY KÁROLY
kir. bír. végrehajtó.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőné

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Szakácsnői állást

keres fürdői vendéglőbe B. M. Székelyudvarhely, Rózsa-utca 10. sz.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megővése céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonat, de szó szerinti fordításban most jelenik meg 320 k. oldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Héjasfalva-Székelyudvarhelyi helyi érdekű vasút (Székely vasút) részvénytársaság.

33—1912 szám.

Meghívó

a Héjasfalva — székelyudvarhelyi helyi érdekű vasút (Székely vasút) részvénytársaságának 1912. évi május hó 19-én (vasárnap) délelőtt fél 12 órakor Budapesten IV. Veres Pálné utca 30. sz. a. I. emelet tartandó RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése és az 1911. évi mérleg végleges megállapítása.
2. Határozat a tiszta nyereség hovatartozásáról.
3. Határozat az igazgatóság és felügyelő bizottság részére adandó felmentvény tárgyában.
4. Határozat a beruházási tervleklapponnak igénybevétele tekintetében.
5. A felügyelő bizottság kiegészítése.
6. Az igazgatóság, végrehajtó bizottság és felügyelő bizottság évi javadalmazásának megállapítása egy évre.

Budapest, 1912. évi április hó 29-én.

AZ IGAZGATÓSÁG

Kivonat az alapszabályokból. Minden letett részvény egy szavazatra jogosít, de 100 szavazatnál több nem gyakorolható. Aki szavazati jogát gyakorolni kívánja, köteles részvényeit, a le nem járt szelvényekkel együtt Budapesten: a Magyar Általános Hitelbank-nál (V. Nádor u. 12. sz.) vagy Székelyudvarhelyen: az Udvarhelymegye értekeit kezelő pénztárnál, vagy Mm. Frankfurtban: a „Dresdner Bank”-nál legkésőbb 3 (három) nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár ezen kötelezettség alól fel van mentve.

Magyar régi biztosító intézet keres

Tűzüzlet szerzőket

magas jutalék, esetleg átalány és jutalék mellett.

Megfelelő emberek, kik e szakmában még nem jártasak, kiképeztetnek.

Ajánlatok az előbbeni foglalkozás megjelölésével Brassó postafiók 20 intézendők.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők

Medgyes.

Legjobb borszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k. rácsonfalvi lelkész által írt **Konfirmációi Emlék**, melyet az E. K. T. 280—902. sz. a. elfogadott és országos használatra ajánlott. E gazdag tartalmu, igen sok képpel díszített könyv ára füzve 40 f, köve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhely.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely

H I R D E T M É N Y.

Néhai Gyertyánffy Gábor volt székelyudvarhelyi lakos ügyében közzhírre teszem, hogy Székelyudvarhelyen a kir. Törvényszék, mint telekkönyvi hatóság árverelő szobájában 1912. évi május hó 22-én d. e. 8 órakor megtartandó, végrehajtási árverelés joghatályával bíró önkéntes árverésen el fognak adni a hagyatékhöz tartozó következő ingatlanok:

Székelyudvarhelyen Árpád-utcában 17 házszám alatt levő emeletes faház udvarral; a Báthory-utcában 6 házszám alatt, s az ugyanottan 8 házszám alatt levő kőházak; a székelyudvarhelyi határon a „nagylok” al-
dülőben (Kossuth-utcai vámház mellett) levő 804 □ öl térfogattal bíró kert; a „paprakotya” al-
dülőben levő 1 hold 326 □ öl térfogattal bíró kaszáló; és végül a „budváreleje” al-
dülőben levő 253 □ öl térfogattal bíró tért.

Az árverés befejezte után pedig a jelen levő örökösökhez ajánlatok tehetők a Székelyudvarhelyen Baty-
tyány tér (Alsó-piac) 11 házszám alatt levő emeletes kőházra, melyhez udvar és kert is tartozik.

Az árverési feltételek irodámban megtekinthetők, s ugyanottan a szükséges adatokkal és felvilágosításokkal is rendelkezésre állok az érdeklődőknek.

Székelyudvarhely, 1912. évi május hó 1-én.

DR KOVÁCS JENŐ ügyvéd, mint néhai Gyertyánffy Gábor végrendeletének végrehajtója.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon
Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolend Wien III. cs. és kir. udvari szállító.
80 éves gyári tennállás

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióznak bizonyított háziszere, mely már sok év óta legjobb bedörzsölőnek bizonyult küszvény-
osúznál és meghűléseknél.
Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható.
Főraktár: Török József gyógyszerésznél. Budapest.
Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 1. neu.

Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések

ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
kák izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnek
Betegh Pál
könyvnyomtató és könyv-
kötő-intézetében

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkataris, örülés stb. el-
len. Írta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.
E. — tekintélyes orvosok ajánla-
tára — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
.. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.